

Klämda barn i livspusslet

Per Kågeson: *Jämställda. Men inte på mannens villkor och barnens bekostnad*. Hjalmarsson & Högberg 2017, 261 s.

Per Kågeson är filosofie doktor i miljösystemanalys och det mesta han skrivit handlar om helt andra saker än jämställdhet. Men år 2005 kom hans bok *Tid för barn?* där han noggrant går igenom olika undersökningar och statistik som rör barns uppväxtvillkor. I slutet av denna bok konstaterar han att ökad jämställdhet på arbetsmarknaden har skett på mannens villkor och åtminstone delvis på barnens bekostnad.

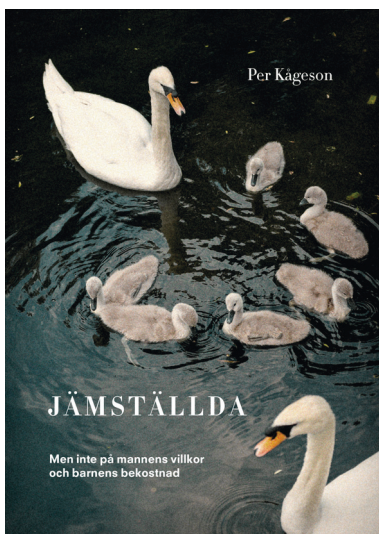
Med detta som utgångspunkt har den nya boken *Jämställda* helt enkelt fått underrubriken *Men inte på mannens villkor och barnens bekostnad*. Redan vid början av läsningen har man alltså klart för sig vad som är Kågesons budskap. Han har skrivit en debattbok, en uppföljare av sin förra bok, där han argumenterar starkt för sin tes. Och denna är att föräldrar i vår tid ägnar för lite tid åt sina barn och att dagisdebut redan i ettårsåldern är ett hot både mot barnens fysiska och psykiska hälsa.

Argumenten är många och jag skall här nämna några. Han visar att många förskollärare som arbetar med de yngsta, känner sig otillfredsställda med sin arbetssituation, och han kan också visa att barngrupperna i dag är betydligt större än vad som ansågs

lämpligt då daghemmen infördes. Han visar också att en tidig dagisdebut medför fler infektioner och sjukdagar än vad som är fallet för hemmabarn. Dessutom finns information som ska lugna oroliga föräldrar med budskapet att det är bra för barnens immunförsvar att ha infektioner. Författaren hävdar att detta saknar vetenskapligt stöd. Allt detta är viktig information.

Utöver dessa argument lyfter han fram olika undersökningar som visar att många kvinnor upplever en ohälsosam stress med åtföljande sjukskrivningar under den period då barnen är små. Vidare att barn i låg skolålder själva rapporterar att de önskar mer tid med sina föräldrar. En utbredd psykisk ohälsa bland barn och unga sätts i samband med att föräldrar prioriterar annat än sina barn.

Kågeson går grundligt tillväga och det är ingen tvekan om att han är påläst. Han har en bredd i sitt angreppssätt och trots sin bakgrund i den tekniska sfären, så ger han sig också in i resonemang som bygger på såväl psykologi som på samhällsekonomi. Hans budskap förefaller väl underbyggt och man kan undra hur det kommer sig att dessa resonemang inte skakar om oss mer och leder till verkliga

förändringar, därför att det är ingen tvekan om att det är just det han vill, att väcka oss för att ompröva vår livsstil.

I princip anser han att små barn bör få vara hemma med sina föräldrar till tre års ålder, men det är svårt att argumentera för detta ur ekonomisk synvinkel. Han skissar i stället på ett förslag med 24 månaders föräldrapenning, uppdelad i tre delar om åtta månader vardera för mamman och pappan samt en valfri del. Därigenom kan i alla fall dagisdebuten skjutas upp till tvåårsåldern. Sedan refererar han också till något som är väl etablerat i Nederländerna, nämligen att båda föräldrarna arbetar endast 75 procent under ett antal år då barnen är små. Givetvis med ekonomisk kompensation.

Kågeson är alltså inte bara alarmistisk utan också konkret och konstruktiv, med förslag på samhällsekonomiskt möjliga förändringar. Personligen håller jag med Kågeson när han beskriver hur små barn riskerar att komma i kläm på grund av att annat får så stor betydelse i barnfamiljernas liv, såsom materiellt välstånd, båda föräldrarnas fasta förankring i arbetslivet, karriärplaner och konsumtion. Men bilden är förmodligen inte så enkel och entydig att småbarnsföräldrar generellt sett upplever sin tillvaro negativt, inte heller att de vill avstå från dagis och stanna hemma. Tvärtom vittnar många om hur uppskattad dagismiljön är av barnen själva. En del välutbildade föräldrar har sådana arbetsvillkor att de kan vara flexibla och känna att de räcker till både för arbetslivets krav och för barnens behov. Möjligen är det så att de som redan är resursstarka och privilegierade kan dra fördel av nuvarande system och därför inte önskar en förändring. Det gäller förvisso inte alla, men kanske det får betydelse för den politiska debatten. De som har det tufft orkar inte riktigt göra sin röst hörd.

En annan och mer allvarlig invändning mot Kågesons resonemang bygger på den verklighet jag ser som yrkesverksam psykolog. Jag anser inte att den psykiska ohälsan i samhället så här svepande kan sättas

i samband med en tidig dagisdebut. Det är en allvarlig missuppfattning att orsakssambandet ser ut på det sättet och skulle man titta närmare på vari ohälsan består så skulle detta säkert också framgå.

Klart är emellertid att ekonomiska villkor är oerhört starka styrmedel. Kågeson kan till exempel visa hur föräldrar planerar hur tätt barnen ska födas utifrån hur reglerna för föräldrapenning har förändrats. Vidare diskuteras hur mycket samhället bidrar till den allmänna barnomsorgen jämfört med de krassa ekonomiska villkor, som gäller för den som väljer att själv ta hand om sina barn. Däri finns tydliga pekpinnar om vad som anses idealiskt.

Kågeson vill få oss att inse barnens behov av nära, stabila och trygga relationer för sin utveckling, att föräldrar är outhärliga för små barn. Otivelaktigt är det så, men föräldraskapet är också en tid av utmaningar och påfrestningar. Inte alla trivs och mår bra av att vara hemma utan ser dagis som en värdefull avlastning och ett komplement till den omsorg de själva ger. Vi minns 1960-talets kamp för jämställdhet och hur kvinnor krävde barnomsorg för att kunna arbeta och bli självförsörjande. Det var en viktig kamp ur många olika aspekter. Och för barnens del är barnomsorgen värdefull, ger en god pedagogisk stimulans, ett socialt sammanhang och mycket mer. Om barnens behov, liksom även unga kvinnors psykiska hälsa, ska komma i förgrunden, då behöver vi kanske angripa dessa frågor progressivt, så att inte varje förslag som läggs fram förbigås med tystnad eller tillbakavisas därför att det uppfattas som en återgång till gamla tider. Sverige har ju kommit långt i många avseende när det gäller kvinnors villkor och ingen vill förlora det vi uppnått.

För min del leder läsningen tankarna bort från själva sakfrågan och ut i en mer principiell reflexion kring vad som styr samhällsutvecklingen, vad som egentligen får oss att tänka och tycka på ett visst sätt. Då tonar det fram en bild av ett starkt fokus på just ekonomi och materialism, som skymmer sikten för

andra värden. Möjligen är det så att vi inte lyckas ge högre prioritet åt frågor om psykisk hälsa och livskvalitet, inklusive barns behov, med mindre än att ekonomi och materialism blir underordnat. Det skulle vara

ett helt nytt politiskt tänkande och då skulle visionen om livet för familjer med små barn också innehålla något mer än enbart frågan om tidpunkten för dagisdebut.

GUNILLA MARIA OLSSON